

Σεβάσμιοι Πατέρες

Αξιότιμοι κύριοι Διευθυντές Πρωτοβάθμιων και Δευτεροβάθμιων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων

Αγαπητοί συνάδελφοι

Κυρίες και Κύριοι

Αγαπητά μου παιδιά.

Σήμερα γιορτάζει η Παιδεία μας, η Ελληνοχριστιανική Παιδεία. Γιορτάζει στο πρόσωπο των προστατών του, Τριών Ιεραρχών και Οικουμενικών Διδασκάλων, Βασιλείου του Μεγάλου, Γρηγορίου του Θεολόγου και Ιωάννου του Χρυσοστόμου. Ένας άγραφος νόμος της πνευματικής μας παράδοσης καθιέρωσε τη σημερινή γιορτή. Η εκλογή της δεν είναι τυχαία. Κρύβει κάποιον συμβολισμό! Το έθνος μας θέλησε μέσω αυτής να εκφράσει τη θέλησή του όπως η Παιδεία του να διαφυλαχθεί γνήσια Ελληνική και Χριστιανική, για να μπορέσει – όπως και το κατόρθωσε – να γίνει η Εθνική Κιβωτός στους μοιραίους κατακλυσμούς της Εθνικής Ιστορίας μας. Πράγματι η ελληνοχριστιανική παράδοση διατηρήθηκε στο πέρασμα των Αιώνων και επέτρεψε στο αναγεννημένο απ' τη δουλεία Έθνος να διαφυλάξει και να αναπτύξει την εθνική του φυσιογνωμία.

Άραγε πόσο αναγκαίο είναι και αυτό σήμερα στην εποχή της ισοπεδωτικής παγκοσμιοποίησης, της ευτέλειας των ιδεωδών και της αλλοτριωτικής μαζοποιημένης κουλτούρας που πρεσβεύεται και δυστυχώς υιοθετείται και μέσω επίσημων θεσμικών παραγόντων που δε γνωρίζουν ή δεν θέλουν να δουν τις ολέθριες συνέπειες μιας τέτοιας τακτικής στο έθνος μας, στα παιδιά μας. Έχουμε φτάσει στο σημείο να φοβόμαστε να μιλήσουμε για Πατρίδα και Θεό για να μην στοχοποιηθούμε ως ακραίοι και εθνικιστές. Ακούω φωνές, ευτυχώς μειοψηφικές, με εξαιρετικά μειοδοτικούς χαρακτηρισμούς για τους ιεράρχες, που ενώ δεν ξέρουν καν ποιοι ήταν ή τι έπραξαν τους κατατάσσουν στο περιφρονητικό περιθώριο και στον ειρωνικό ψόγο μόνο και μόνο, επειδή ήταν ρασοφόροι, άνθρωποι του Θεού και της Εκκλησίας, ενώ «ξελιγώνονται» από επιδεικτικό ενθουσιασμό, για άλλα ευτελή πρότυπα μετρίων προσωπικοτήτων από οποιοδήποτε άλλο χώρο, αρκεί να μην είναι απ' το χώρο της εκκλησίας... Όμως ετούτη η ταυτότητα που έχουμε ως λαός δεν γίνεται να αποδομηθεί και απ' την ελληνορθόδοξη ταυτότητά της, δεν γίνεται να είναι ίδια και αυθεντική, χωρίς τον Χριστιανισμό και τους κορυφαίους εκπροσώπους της.

Αν και μας χωρίζουν τόσα πολλά χρόνια από τη εποχή τους, οι τρεις Ιεράρχες είναι σήμερα τα φωτεινά σύμβολα της Παιδείας μας, οι ενσαρκωτές του ιδεώδους του ιδανικού Παιδαγωγού, που συνδυάζει την σοφία με την αρετή, τη γνώση με το ήθος, τη θεωρία με την πράξη. Οι Τρεις Ιεράρχες είχαν την τύχη να ζήσουν τον 4^ο μ.Χ. αιώνα, εποχή της νίκης και του θριάμβου του Χριστιανισμού.

Η νέα θρησκεία του θεανθρώπου πρόβαλε από τα σπήλαια και τις κατακόμβες επάνω στο προσκήνιο της Ιστορίας. Έφερε στον κόσμο μια «καινή εντολή». «*Αγαπάτε αλλήλους*». Εσάλπιζε το μεγάλο μήνυμα της αγάπης και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ενάντια στον εξανδραποδισμό του ανθρώπου, στον ηθικό και πνευματικό θάνατο. Ο άνθρωπος αρχίζει να αποκτά μια αυθύπαρκτη αξία. Το

αίσθημα της ευθύνης απέναντι του θεού και του συνανθρώπου του έρχεται τώρα να αντικαταστήσει την υποταγή στη βία και την τυφλή πίστη στα είδωλα. Στη κρίσιμη αυτή καμπή της Ιστορίας έλαμψε το φως της Τριάδας των Μεγάλων Διδασκάλων, τη μνήμη των οποίων γιορτάζουμε σήμερα.

Οι υμνογράφοι και οι μεταγενέστεροι σοφοί τους ονόμαζαν «*ποιμένας και διδασκάλους*», «*φωστῆρας τῆς οἴκουμένης*» και «*σοφούς ἐπιστήμονας*». Δεν είναι υπερβολή, αν λάβουμε μάλιστα υπόψη την πνευματική και κοινωνική κατάσταση της εποχής εκείνης.

Εκείνο όμως που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα τους Τρεις Ιεράρχες και τους υψώνει ως αιώνια σύμβολα είναι η ολοκληρωμένη προσωπικότητά τους, η οποία στηρίζεται στην πλήρη και αρμονική συμφωνία των λόγων και των πράξεων τους, της διδασκαλίας της ζωής τους. Δεν κατείχαν μόνο τη σύγχρονη σοφία, την Ελληνική και την Χριστιανική, «*τα ουράνια μυστήρια και τα ανθρώπινα μαθήματα*» όπως τη χαρακτηρίζει ο Μ. Βασίλειος, αλλά και ολόκληρη η ζωή τους ήταν ένα υπέροχο υπόδειγμα ευσέβειας, αρετής, φιλανθρωπίας και αυταπάρησης, αγάπης προς τον άνθρωπο και υψηλό προορισμό.

Έχοντας εντυφλήσει σε κάθε ανθρώπινη γνώση και σε όλες τις επιστήμες και σπουδάζοντας στα μεγαλύτερα πνευματικά κέντρα της εποχής τους δεν αρκέστηκαν στην προσωπική τους ανέλιξη, ούτε χρησιμοποίησαν τη θέση τους για την ατομική τους ευδαιμονία. Ούτε πολύ περισσότερο χρησιμοποίησαν αυτή την υπεροχή για να επιβληθούν πάνω στους άλλους ή για να καταστρέψουν τους συνανθρώπους τους ή τη φύση. Πρόσθεσαν στην αρχαιοελληνική παράδοση που τη σεβάστηκαν και την ανέδειξαν την πίστη και την προσήλωση στην αγάπη και την προσφορά προς τον πλησίον. Υπηρέτησαν ταυτόχρονα και το πνεύμα και το σώμα του ανθρώπου, θέτοντας τα θεμέλια για την ψυχοσωματική του ολοκλήρωση. Έκαναν πράξη την ευαγγελική ρήση «*γνωρίσετε την αλήθεια και θα σας ελευθερώσει*». Αγwνίστηκαν για να βελτιώσουν ταυτόχρονα την πνευματική, αλλά και την κοινωνική κατάσταση, εργαζόμενοι με ποιμαντικό και ανθρωπιστικό ενδιαφέρον για το σύνολο.

Απόδειξη λοιπόν των παραπάνω ότι ήταν γνήσιοι πνευματικοί άνθρωποι, υγιή πρότυπα για την εποχή τους, διαχρονικά πρότυπα με το εκτόπισμα της ανθρωποσύνης και της πολύπλευρης πνευματικής συγκρότησής τους!

Οι Τρεις Ιεράρχες μας δίνουν το φωτεινό υπόδειγμα του αληθινού παιδαγωγού. Διότι ο αληθινός δάσκαλος, ο πραγματικός ανθρωποπλάστης δεν είναι βεβαίως ο μεσίτης των ξηρών γνώσεων, αλλά εκείνος που έχει επιτύχει την αρμονική σύζευξη και την ενότητα ανάμεσα στη ζωή και το ήθος, στη διδασκαλία και στη ζωή. Αυτός μονάχα είναι σε θέση να διαπλάσει αληθινά την ψυχή και το φρόνημα. Προς αυτόν στρέφεται ο ανώριμος ακόμα άνθρωπος, το παιδί. Αυτόν τον τύπο μας παρέδωσαν με το ήθος τους οι σεπτοί Ιεράρχες. Δεν έκαναν συστηματική παιδαγωγική, ούτε συνέγραψαν ειδικά παιδαγωγικά συγγράμματα. Εν τούτοις ολόκληρο το έργο τους είναι μια υψηλή παιδαγωγική νουθεσία με την ευρύτερη, την πλήρη σημασία της λέξης. «*Η παιδεία είναι η αγωγή που ωφελεί την ψυχή, αυτή που με κόπο και πόνο καθαρίζει από τις κηλίδες της κακίας. Και αν ακόμη πρόσκαιρα φαίνεται ότι δεν προκαλεί χαρά, αλλά λύπη, αργότερα θα δώσει σε όσους τη δεχθούν καρπούς εσωτερικής ειρήνης,*

που θα βοηθήσουν στη σωτηρία...» έλεγε ο Μέγας Βασίλειος ή «*Η παιδεία είναι η μετάληψη της αγιότητας της ζωής μας*» συμπλήρωσε ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος.

Τα βασικά στοιχεία της αληθινής Παιδείας για τους Τρεις Ιεράρχες είναι η αγάπη, η ελευθερία και ο σεβασμός του ανθρώπινου προσώπου. Και οι τρεις τονίζουν πως η σχέση παιδαγωγού μαθητή είναι μια σχέση ελευθερίας και δημιουργίας. Ο διάλογος είναι το καλύτερο μέσο για να επιτευχθεί ο σκοπός της αγωγής. Η εξουσιαστικότητα και ο δογματισμός όχι μόνο δείχνουν έλλειψη αγάπης, αλλά και δε φέρνουν κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα. Ο εκπαιδευτικός οφείλει πρώτιστα να σέβεται το δώρο της ελευθερίας που χάρισε ο δημιουργός στα παιδιά και να μη φυλακίζει τις ανησυχίες τους, αλλά να ανοίγει δρόμους!

Με απλά λόγια οι Τρεις Ιεράρχες υποστηρίζουν πως η Παιδεία πρέπει να είναι στην υπηρεσία του ανθρώπου και όχι του συστήματος όπως δυστυχώς έχει καταντήσει στις μέρες μας. Σήμερα σε ολόκληρο τον κόσμο η Παιδεία είναι κατευθυνόμενη, έχει απλά γίνει μόνο τεχνοκρατική εκπαίδευση και γι' αυτό ίσως αποτυχημένη. Το ζητούμενο δυστυχώς στις μέρες μας δεν είναι να φτιάξουμε ελεύθερους ανθρώπους, με συγκροτημένη προσωπικότητα, υπεύθυνους, έτοιμους να σταθούν κριτικά σε ότι αλλοιώνει την ομορφιά της ζωής, αλλά εξαρτήματα για να λειτουργήσει καλά η μηχανή της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Η παιδεία μας δεν πρέπει να αποβλέπει ούτε μόνο στην παραγωγικότητα, ούτε στις όποιες ανάγκες του κράτους, οφείλει και να οδηγεί τους νέους στην ανακάλυψη του μυστηρίου της ζωής, στην κατάκτηση της ελευθερίας, στα μονοπάτια της αναζήτησης της αλήθειας, στη μύησή τους στην παράδοση του τόπου τους και στον πολιτισμό, στην επιμόρφωσή τους και στην κατάκτηση του «*εὖ ζῆν*» και της αρετής.

Όπως ωραία λέει και ο Χρῆστος Γιανναράς, όσοι κάνουν σχεδιασμούς για την Παιδεία δείχνουν πως δεν τους ενδιαφέρει, «*η κατά κεφαλήν καλλιέργεια, αλλά το κατά κεφαλήν εισόδημα*». Συνεχίζουμε να εγκληματούμε εις βάρος των νέων ανθρώπων. Ξεκόψαμε τη γνώση από τη ζωή, τον έρωτα, την ομορφιά. Υποτάξαμε την αγάπη στην αναγκαιότητα και γι' αυτό ίσως παραπαίουμε στην μετριότητα ή και στην αποτυχία!!

Εκτός του σχολείου ιδιαίτερη σημασία δίνουν επίσης στην οικογενειακή αγωγή. Ο Μέγας Βασίλειος, απευθυνόμενος προς τους γονείς τους υπενθυμίζει την προτροπή του Αποστόλου Παύλου: «*Εκτρέφετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν πνεύματι και νουθεσία Κυρίου...*». Είχαν και οι τρεις την μέγιστη ευτυχία να έχουν μητέρες ευσεβείς και ενάρετες. Κάποιος σοφός είπε πως οι μεγάλοι άνδρες είναι δημιουργήματα των μητέρων τους. Στην περίπτωση των Τριών Ιεραρχών ο λόγος αυτός αληθεύει πλήρως. Η Εμμέλεια, η Νόνη, και η Ανθούσα μας παρέχουν τα αληθινά πρότυπα της Χριστιανής Ελληνίδας μητέρας.

Η κοινή αυτή κατεύθυνση της αγωγής συνδέσε τους Τρεις Διδασκάλους με δεσμούς στενής και αδιατάρακτης φιλίας. Είναι η αληθινή, η ακατάλυτη φιλία μεταξύ ολοκληρωμένων ανθρώπων όπως την ομολογεί ο Μέγας Βασίλειος, όταν γράφει προς τον Γρηγόριο: «*Είμαστε μια ψυχή που κατοικεί σε δύο σώματα...*»

Μέγα και αξιολογότατο για την εποχή εκείνη είναι και το κοινωνικό έργο των Τριών Ιεραρχών, ιδιαιτέρως του Μεγάλου Βασιλείου. Γιος πλούσιας οικογένειας,

διέθεσε όλη την πατρική του περιουσία σε φιλανθρωπικά έργα. Ολόκληρο συγκρότημα φιλανθρωπικών ιδρυμάτων κτίσθηκε και λειτούργησε κάτω από την επίβλεψη του Ιεράρχου Βασιλείου. Νοσοκομεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία, ξενώνες κ.α., όπου έβρισκαν ανακούφιση και σωτηρία χιλιάδες δυστυχισμένων ανθρώπων. Είναι η περίφημη «Βασιλειάδα» ένα πρότυπο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας για την εποχή εκείνη, άξιος πρόδρομος των σημερινών επιτευγμάτων της κοινωνικής πολιτικής!

Αυτοί υπήρξαν οι Τρεις Ιεράρχες: Οι προστάτες των Ελληνικών Γραμμάτων, οι αληθινοί παιδαγωγοί της ανθρωπότητας. Σήμερα που γιορτάζουν ας ενώσουμε όλοι τη δέησή μας προς αυτούς. Ας τους παρακαλέσουμε να μας φωτίζουν με το θείο φως της αλήθειας και της αρετής, που εμείς οι εκπαιδευτικοί τόσο πολύ το έχουμε ανάγκη αν κρίνουμε από τις δύσκολες συνθήκες κάτω απ' τις οποίες επιτελούμε το έργο μας, σε μια κοινωνία που «νοσεί» και που αυτό μεταφέρεται και στην μικρογραφία αυτής στις σχολικές δηλαδή αίθουσες.

Κλείνοντας κυρίες και κύριοι ας σταθούμε σ' αυτό... Η αγάπη λέει ένας άγιος της Εκκλησίας μας, είναι πιο γλυκιά και από τη ζωή. Προσφέρουμε σήμερα Παιδεία αγάπης; Όχι. Τότε πως θέλουμε Παιδεία Ζωής; Η Παιδεία για να είναι πετυχημένη πρέπει να μιλά στις ψυχές, να τις κάνει να χαίρονται, να ονειρεύονται, να δημιουργούν. Να είναι όπως προτείνουν οι Τρεις Ιεράρχες: « *Ο δρόμος απελευθέρωσης και όχι διαδικασία εξαναγκασμού και ανελευθερίας*». Αν θέλουμε να τιμήσουμε τους Τρεις Ιεράρχες δε χρειάζεται να το κάνουμε μέσα από ακίνδυνες τυπικές γιορτές. Απαιτείται μελέτη του έργου τους, της προσφοράς τους, αλλά κυρίως η λελογισμένη μίμηση της στάσης ζωής τους.

Σας ευχαριστώ για την υπομονή
σας και τον χρόνο σας.
Καλημέρα σας και χρόνια πολλά.